

dan; men det er, efter mit Begreb, ganske vist, at Billighed i høi Grad taler derfor, navnlig med Hensyn til de Fæstere, som høre Embederne til. Derfor vi see hen til, hvad Fordn. af 15de Juni 1792 bestemmer med Hensyn til Forhøielse af det, som hidtil har været erlagt i Afgift og i Fæste, saa troer jeg, at det for en Deel havde sin Grund deri, at Godsseieren hjalp Fæsteren ved at udflytte sin Gaard og var ham i det Hele taget til Hjælp ved Udskiftningen; men Saadant fandt i Almindelighed ikke Sted med Hensyn til de Gaarde, der vare hørende under Embeder. De maatte derfor ofte tage deres Lodder der, hvor de Andre ikke vilde have deres; de have siden selv arbejdet sig frem, have ryddet mange Jordlodder ud for Steen, have udrænset mange raae Marker ved Gravning, have merglet o. s. v., Alt uden Godtgjørelse eller Præmie fra Embedsmændenes Side; thi de vilde Intet give for Andre, de kom dem ikke nærmere, end at, naar de havde forladt Embedet, vare de atter fremmede for dem. Det var et ganske andet Forhold, der der fandt Sted, end der sædvanligt tænkes mellem Godsseieren paa Fideicommissgodset og Fæsterne. Her var Velvillighedsforholdet kun tilstede fra Fæsterens Side; han kom den nye Embedsmand imøde med Godhed, med Beredvillighed til at understøtte og hjælpe ham; men derimod kunde Embedsmanden ikke have særlig Anledning til at yde Noget. Det var saaledes billigt, at Fæsteren eller hans Efterkommere fik nogen Godtgjørelse for de Forbedringer, han har gjort for en saadan Fæstegaard; men den Godtgjørelse, som her tilbydes ham, synes at være meget for ringe med Hensyn til den Begunstigelse, som i sin Tid blev tilstaaet Bønderne paa Domainegodset og paa Universitetets og Communitetsgodset; thi her kan dog ogsaa anføres som Grund, at de høre ind un-

der Statens Eiendom, da jo dog det, der er tilslagt Embederne, er Statens. Naar vi saa tillige bemærke, at disse Gaarde have enten været tiendefrie, eller havt Tienden selv, hvorved deres Gaarde i en lang Række af Aar ere blevne betydeligt forbedrede, saa synes det kun at være en ringe Godtgjørelse, der gives Fæsteren eller dem, som Fæsteren har efterladt sig, for alt det, han har virket i denne Retning. Og, see vi nu hen til, hvormeget en saadan Gaard vilde kunne gjælde for i Handel og Wandel, i Særbeleshed derved, at Fæsteforholdet ophævedes efter Pl. 7de Juni 1806, saa at denne Gaard blev fri for al mulig Fæsteforpligtelse for den, der kjøber den, saa vil en saadan Gaard, der ligger særskilt, snart hist, snart her, ved Auction blive dreven op til en uforholdsmæssig høi Pris, og deraf vilde da maaskee følge, at Fæsterens Efterkommere, om han havde saadanne, ikke bleve istand til at blive ved Gaarden, endskjøndt de vilde holde ved den af alle Kræfter, fordi den ogsaa har Affectionsværdi for dem. Det er af denne Grund, at jeg vel nok kunde stemme for Paragraphen, forsaavidt den bestemmer, at Salg skal finde Sted; men jeg kan ikke stemme for en saa lille Godtgjørelse som en Fjerdedeel, men maatte i det Ringeste ansee en Trediedeel for at være det Mindste, hvilket ogsaa findes i Lovforlaget. Dette vilde ingenlunde kunne ansees for at være upassende, selv om den, der ikke var i en saadan Stilling, at han kunde komme i Besiddelse af en saadan Gaard, fik denne Godtgjørelse. Det er anført her idag, at Fæsterens Efterladte kunde være Kjøbmand eller Embedsmand, og altsaa ikke kunde faae en saadan Gaard i Fæste; men det var dog hans Forfædre, der havde sat denne Gaard istand, og selvfølgelig tilkom det ham som en Arv, der tilfalder Børnene, naar de skulle gaae fra Gaarden.